

30.1.2015

TEATIS LIIKMETELE

Teema: Petitsioon nr 2099/2013, mille on esitanud Taani kodanik Ilona Vinkler osalise pensioni kohta Taanis

1. Petitsiooni kokkuvõte

Petitsiooni esitaja kolis 1991. aastal Taani, kus ta töötas 2005. aastani, mil ta reumaatilise haiguse tagajärjel tekkinud puude tõttu oli sunnitud pensionile jääma. Sel ajal oli ta vaid 35aastane. Alles pensioni määramise hetkel sai ta teada, et kuna ta oli elanud vanuses 15–22 Poolas, ei olewat tal õigust saada täispensioni, vaid ainult miinimumpensioni. Petitsioon on osutatud nii määrusele (EMÜ) nr 1408/1971 ja selle muutmisaktile (määrus (EÜ) nr 592/2008) kui ka määrusele (EÜ) nr 883/2004.

2. Vastuvõetavus

Tunnistatud vastuvõetavaks 8. augustil 2014. Euroopa Komisjonil paluti anda teavet (kodukorra artikli 216 lõige 6).

3. Euroopa Komisjoni vastus, mis saadi 30. jaanuaril 2015

Euroopa Komisjoni tähelepanekud

Euroopa Liidu pädevused on sotsiaalkindlustuse valdkonnas piiratud. Nagu on arvukatel kordadel¹ kinnitanud ka Euroopa Kohus, on aluslepingutes nähtud ette liikmesriikide

¹ Vt näiteks otsust kohtuasjas 41/84: Pinna vs. Caisse d'allocations familiales de la Savoie (EKL 1986, lk 16, punkt 20); kohtuasjas C-340/94: de Jaeck vs. Staatssecretaris van Financiën (EKL 1997, lk I-495, punkt 18); kohtuasjas C-221/95: Institut National d'Assurances Sociales pour Travailleurs Indépendants vs. Hervein (EKL 1997, lk I-635, punkt 16).

õigusaktide koordineerimine, kuid mitte ühtlustamine. Ilma ühtlustamiseta ei piirata ELi õigusega liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamise alast vabadust. Just iga liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides tuleb täpsustada tingimused, mille alusel sotsiaalkindlustushüvitisi antakse, nagu ka niisuguste hüvitiste suurus ja periood, mille eest neid antakse, eeldusel et niisugused sätted on kooskõlas võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtetega. Seetõttu esineb sisulisi ja menetluslikke erinevusi üksikute liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide vahel ning järelikult ka eri liikmesriikides töötavate isikute õigustes, mida aluslepingud ei mõjuta.

Pensioni- ja invaliidsushüvitiste valdkonnas nõutakse liikmesriikide õigusaktides tavapäraselt enne hüvitise saamise õiguse omandamist teatava minimaalse kindlustus- või töötamisperioodi, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodi või elamisperioodi täitumist. Seetõttu seisneb peamine põhimõte selles, et kui kodanik on töötanud rohkem kui ühes liikmesriigis, vastavad ajaperioodid liidetakse.¹ See tähendab, et liikmesriik peab hüvitise saamise õiguse omandamiseks võtma arvesse muus liikmesriigis täitunud kindlustus- või töötamisperioodid, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodid või elamisperioodid vajalikul määral (st kui tema oma territooriumil täitunud perioodide kogupikkus on lühem kui periood, mis on vajalik hüvitise saamiseks nõutava perioodi täitumiseks).

Perioodide liitmise põhimõte ei tähenda aga seda, et ühes liikmesriigis täitunud perioodid tuleb muus liikmesriigis võtta arvesse taotlejale antava hüvitise suuruse arvestamisel (mis tähendaks liikmesriigile seatud kohustust maksta hüvitise summa, mis on seotud perioodidega, mil hüvitise saaja suhtes on kohaldatud muu liikmesriigi sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte). Vastupidi, eeldatakse, et isik, kelle suhtes on kohaldatud rohkem kui ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte, võib saada igas asjaomases liikmesriigis eraldi hüvitist. Niisuguse hüvitise arvestamise aluseks võetakse periood, mille jooksul isiku suhtes on kohaldatud iga asjaomase territooriumi sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte, mis tähendab, et iga liikmesriik annab kooskõlas oma siseriiklike õigusaktidega taotlejale proportsionaalse summa.

Euroopa Komisjoni käsutuses oleva teabe põhjal arvestatakse Taani õiguse kohaselt pensioni õigust selle alusel, mitu aastat on asjaomase isiku alaline elukoht olnud Taanis vanuses 15 aastat kuni pensioniea saavutamiseni või invaliidistumiseni (sõltumata sellest, kas isik on või ei ole sel perioodil töötanud või maksnud makse). Taani invaliidsushüvitisi käsitlevates õigusaktides on sätestatud, et isikutel, kes on elanud Taanis vähemalt neli viiendikku perioodist, mis algab vanusega 15 aastat ja lõpeb invaliidsuse algusega, on õigus täiesummalisele invaliidsuspensionile, mis on kindlaks määratud Taani õigusaktidega. Isikud, kes on elanud Taanis lühema perioodi jooksul, saavad teatava osa täissummast. See osa vastab asjaomase isiku tegelikule Taanis elatud perioodile alates vanusest 15 aastat kuni invaliidsuse alguseni, jagatuna nelja viiendikuga niisuguse perioodi kogupikkusest, mis algab vanusega 15 aastat ja lõpeb invaliidsuse algusega. Petitsiooni esitaja puhul tähendab see seda, et ta saab 32/40 täisinvaliduspensionist, mis kajastab asjaolu, et ta elas Poolas seitse aastat perioodil, mis jääb vanusevahemikku 15–35 aastat (vanus, mil tal tekkis õigus

¹ Tuleb märkida, et invaliidsushüvitistele kehtivad erinevad eeskirjad nn A-tüüpi õigusaktide põhjal, mis on õigusaktid, mille alusel invaliidsushüvitiste suurus ei sõltu kindlustus- või elamisperioodide pikkusest ja mis on sõnaselgelt mainitud määruse (EÜ) nr 883/2004 VI lisas, vt määruse artikli 44 lõiget 1. Et määruse (EÜ) nr 883/2004 VI lisa ei sisalda ühtki kirjet Taani kohta, ei ole see antud juhul asjakohane.

invaliiduspensionile). See on kooskõlas ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise peamiste põhimõtetega invaliidusühvitiste valdkonnas, mida on kirjeldatud eespool, sealhulgas perioodide liitmise põhimõttega hüvitusõiguse alusena.

Täiendava teabeta on raske kommenteerida põhjusi, miks ei ole taotleja saanud proportsionaalset invaliiduspensionit Poolast. Euroopa Komisjoni käsutuses oleva teabe kohaselt makstakse Poola õigusaktide alusel invaliiduspensionit (*renta z tytułu niezdolności do pracy*) isikule, keda peetakse tema tervisliku seisundi tõttu osaliselt või täielikult võimetuks pidama tasustatavat töökohta. Lisaks peab niisugune isik olema võimeline tõendama, et tema puhul on täitunud vajalik kindlustuskatte periood, võttes arvesse sissemaksperioode ja mittesissemakselisi perioode (viis aastat isiku puhul, kelle invaliidus tekkis hiljem kui 30 aasta vanuselt) ning töövõimetust, mis tekkis õigusaktides konkreetselt kindlaks määratud perioodidel, nt kindlustus- ja tööperioodil ning töötushüvitiste saamise ja sotsiaalkindlustushüvitiste (haigus või hooldus) saamise perioodil või hiljemalt 18 kuud pärast niisuguste perioodide lõppu. Eespool esitatu kohaselt peab pädev liikmesriik liitmise põhimõtet järgides võtma hüvitise saamise õiguse omandamiseks arvesse muus liikmesriigis täitunud kindlustus- või töötamisperioodid, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodid või elamisperioodid niisugusel määral, mis on vajalik hüvitise saamiseks nõutava perioodi täitumiseks. Faktide assimileerimise põhimõtte kohaselt eeldatakse ka seda, et pädev riik, kelle õigusaktide alusel võib teatavate faktide või sündmuste esinemisel olla õiguslikke tagajärgi, peab võtma arvesse mis tahes liikmesriigis aset leidvaid sarnaseid fakte või sündmusi nii, nagu need oleksid aset leidnud tema enda territooriumil. Seetõttu võib petitsiooni esitaja põhimõtteliselt kvalifitseeruda Poola invaliiduspensionit saamiseks, mis arvestatakse proportsionaalselt, võttes aluseks tema kvalifikatsiooniperioodi Poolas. Siiski on võimalik, et tegelikkuses puudub petitsiooni esitajal mis tahes kvalifitseeruvad sissemaks- või mittesissemakselised kindlustusperioodid Poolas ning et seetõttu puudub tal õigus hüvitisele. Petitsiooni esitajal võib olla kasu sellest, kui ta küsib Poola ametivõimudelt täiendavat konkreetset teavet põhjuste kohta, miks tehti tema kohta hinnang, mille kohaselt ei ole tal õigust saada invaliiduspensionit.

Petitsiooni esitajal võib olla ka õigus toetusele, mis kuulub maksmisele Taani aktiivse sotsiaalpoliitika seaduse (*lov om aktiv socialpolitik*) paragrahvi 27a alusel, kui tema pension jääb allapoole nn stardiabi (*starthjaelp*) või nn rahalist abi (*kontanthjaelp*). Kõnealuse toetuse saamiseks peab taotleja olema elanud Taanis viimasest kaheksast aastast seitse aastat ja taotlejal peab olema olnud korrapärane töö Taanis perioodi jooksul, mis on kokku samaväärne kahe aasta ja kuue kuu pikkuse täistööajaga töötamisega viimase kaheksa aasta jooksul. Petitsiooni esitaja edastatud teabe põhjal ei ole aga võimalik järeldada, kas tema puhul on täidetud niisuguse lisatoetuse saamise tingimused.

Petitsiooni esitaja kaebab ka asjaolu üle, et kui tema invaliiduspension konverteeritakse lõpuks vanaduspensioniks, võetakse selle aluseks endiselt sama proportsioon, mida Taani ametivõimud kasutasid tema invaliiduspensionit arvestamiseks. Tema arvates on niisugune arvestusmeetod ebaõiglane, sest kuupäeval, mil ta jõuab seadusjärgsesse pensioniikka, on ta Taanis elanud 45 aastat, mis ületab täispensionit saamiseks vajalikku 40 aastat. Ta küsib, miks ei võeta tema vanaduspensionit arvestamisel arvesse täiendavaid aastaid, mil ta elab Taanis invaliiduspensionit saades. Eespool esitatu kohaselt ei piirata ilma ühtlustamiseta ELi õigusega liikmesriikide vabadust määrata täpselt kindlaks tingimused, mille alusel sotsiaalkindlustushüvitisi antakse, nagu ka niisuguste hüvitiste suurus ja periood, mille eest neid antakse, eeldusel et need on kooskõlas võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise

põhimõtetega. Seetõttu on Taani invaliidsuspensiooni vanaduspensioniks konverteerimist käsitlevad õigusaktid kooskõlas ELi õigusega.

Petitsiooni esitaja ei täpsusta põhjendusi, miks ta peab Taanis kehtestatud korda direktiivi 79/7/EMÜ (meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas) rikkumiseks, ning seetõttu ei ole võimalik vastata tema sellekohastele mureküsimustele.

Järeldus

Võttes arvesse Euroopa õiguses kehtestatud vanaduspensionide ja invaliidsuspensionide valdkonnas toimuva koordineerimise põhimõtteid, ei ole võimalik toetada petitsiooni esitaja kaebust, et ta peaks saama täisinvaliduspensiooni. Ühtlasi ei suuda Euroopa Komisjon esitatud teabe alusel tuvastada mingit direktiivi 79/7/EMÜ rikkumist seoses meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamisega sotsiaalkindlustuse valdkonnas.